

УДК 338

E. Grinchuk, teacher Vinnitsa Technical College, graduate student State Agrarian and Engineering University in Podilya

FEATURES VIEWS OF SCIENTISTS TO THE INTERPRETATION OF THE CATEGORY OF “ECONOMIC STABILITY ENTERPRISE”

Annotation. *Economic stability has always been and remains a priority objective of market economics and economists task of scholars for its achievement and preservation. However, due to the cyclical nature of the economic system and the factors that interact in the market to reach it is not so easy, and even harder to keep.*

Stable business activity may not only undermine the financial crisis. In violation of their stable functioning affect complexity management in modern business processes, variability medium industrial and economic activities in the dynamic process of innovation and technological progress, constant challenges of competition, political and financial changes, legislative imperfections like. Therefore, all without exception, undertakings should reflect on developing a specific set of measures that would help ensure the stability of their operation.

This kind of “protection” in the form of a strategy to ensure the sustainability of the business in the future will help them avoid the negative impacts of the financial crisis, economic risks imbalance of economic, political, and social sphere. However, the choice of strategy formation and protection is impossible without a detailed study of the economic category of “stability” and its components.

The main goal of Ukrainian enterprises today is to stabilize their market position and financial performance. That is, if the development is not possible, the main condition for the existence of companies raises their economic stability, because only if it signs it can move to another strategic level-development.

Typically, in the economic literature rarely used the term “economic stability enterprise. “That is still no unambiguous definition and little attention paid to the characteristics of the concept, not produced a single comprehensive approach to determine its components, the main factors affecting others. This because the concept of “economic stability” is widely used for the analysis of macro economic conditions and the state in general, not the enterprise.

Keywords: *stability, stability, reliability, balance, stability, economic stability, economic stability.*

О.Д. Гринчук, викладач Вінницького технічного коледжу, аспірант ПДАТУ

ОСОБЛИВОСТІ ПОГЛЯДІВ НАУКОВЦІВ ДО ТРАКТУВАННЯ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

Економічна стабільність завжди була й залишається пріоритетною ціллю суб'єктів ринкової економіки та завданням економістів-науковців щодо її досягнення та збереження. Проте, зважаючи на циклічність економічної системи та чинники, що постійно взаємодіють на ринку, досягти її не так легко, а ще важче втримати.

Процес формування стратегії забезпечення економічної стабільності підприємства в перспективі допоможе уникати негативних впливів з боку фінансових криз, економічних ризиків, розбалансованості економічної, політичної, соціальної сфер тощо. Проте вибір стратегії та формування захисту неможливе без детального вивчення економічної категорії «стабільності» та її складових.

Ключові слова: *стабільність, стійкість, надійність, рівновага, сталість, економічна стабільність, економічна стійкість.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі становлення економіки стан економічної стабільності має велике значення на всіх рівнях підприємства, регіону та національного господарства країни, тому категорія економічної стабільності потребує розуміння як на макро-, так і на мікрорівні. Забезпечення економічної стабільності є пріоритетним завданням, що постає перед підприємствами у сучасних нестабільних умовах функціонування, а також предметом вивчення економістів-науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вагомий внесок у розроблення теоретико-прикладних положень забезпечення економічної стабільності підприємств зробило чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто виокремити праці І. Ансоффа, А. Бланка, А. Воронкової, В. Гесця, С. Глівенка, А. Дмитренка,

Н. Карачиної, Г. Козаченко, Т. Косянчук, О. Кузьміна, Н. Любченко, О. Мельник, Ж. Поплавської, О. Скібіцького, О. Терещенка, Л. Федулової, О. Чигиринець, Н. Шандової, З. Шершньової та ін. У працях зазначених авторів основну увагу відведено аналізуванню типів економічної стабільності підприємства, виявленню факторів, які впливають на її формування, та розробленню методів її оцінювання.

Питання, пов'язані з вивченням категорії економічної стабільності підприємства, висвітлено у працях Н.О. Шпака, М.І. Романишин [1], О.В. Шубровської [2], Н.Л. Любченко [3], І.А. Дмитрієва [4], О.М. Сологуба [5], В.М. Ячменьова [6] та ін.

Детальний аналіз наукових праць вищезгаданих дослідників не дав однозначного визначення категорії «економічна стабільність підприємства».

Ціль роботи: дослідити теоретичну сутність «економічної стабільності підприємства» на основі існуючих підходів до визначення даної категорії науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній економічній науці необхідно виділити основні підходи до визначення поняття «економічна стабільність». Починаючи з меркантилістів та технократів, які визначили, що запорукою економічної стабільності є торгівля та виробництво; далі фізіократів, які вважали джерелом стабільності природні багатства, започаткована теорія стабільності. А. Сміт визначив, що стабільність утворюється у всіх сферах економіки без винятку. На його думку, причини, що порушують економічну стабільність, можуть бути як об'єктивними, так і суб'єктивними, а саме: війна, лінь нації, уряд. Жан-Батист Сей досліджував економічну стабільність на рівні держави та визначив її як стан економіки, за умов якої забезпечується збалансоване споживання та дотримання принципів економічного лібералізму. На його думку, стабільність – це не тільки рівновага, але й механізм, що забезпечує такий стан системи. У свій час К. Маркс намагався побудувати теоретичну модель стабільного та сталого суспільства через дослідження сутності економічних криз [6].

Під економічною стабільністю суб'єкта підприємництва в економічній літературі часто розуміють комплекс властивостей

виробничої, інноваційної, організаційної, фінансово-кредитної діяльності з врахуванням їх взаємовпливу та взаємодії, а також здатність виробленої продукції та її інноваційні властивості, науково-технічний розвиток матеріально-технічної бази, стабільність ресурсного забезпечення, розвиненість кадрового та інтелектуального потенціалу, наявність інноваційного менеджменту.

На переконання Н. Шандової [7], економічну стабільність формують два чинники, здатні забезпечити ефективне функціонування всіх підсистем суб'єкта господарювання. Перший і визначальний чинник – економічне зростання. Другий чинник описує адекватний стан внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємства, тобто його економічну рівновагу. Дослідниця запропонувала власну концепцію економічної стабільності, яка полягає в максимальному значенні зростання економіки підприємства при мінімальному відхиленні економічної системи підприємства від стану рівноваги.

Економічну стабільність підприємства, як вважає О. Зеткіна, можна розглядати як забезпечення його рентабельної виробничо-комерційної діяльності за рахунок підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і управління підприємством, стійкого фінансового стану за рахунок поліпшення структури активів, а також стабільного розвитку потужності підприємства й соціального розвитку колективу при самофінансуванні в умовах зовнішнього середовища, що динамічно розвивається [8].

У праці наведено наступне визначення категорії економічна стабільність: «...це стан, обумовлений сукупністю властивостей найважливіших складових елементів суб'єкта господарювання: виробничої діяльності, організаційної роботи, фінансово-грошового обігу, матеріально-технічної бази, ресурсного забезпечення, кадрового та інтелектуального потенціалів, який визначає відношення суб'єкта господарювання до складного зовнішнього середовища, його взаємодію з економічними суб'єктами різних рівнів і дозволяє утворювати динамічно рівноважну цілісну систему, що самостійно визначає цілеспрямований рух у теперішньому та прогнозованому майбутньому» [9].

Під економічною стабільністю Н. Любченко [3] розуміє стан,

обумовлений сукупністю властивостей найважливіших складових елементів суб'єкта господарювання: виробничої діяльності, організаційної роботи, фінансово-грошового обігу, матеріально-технічної бази, ресурсного забезпечення, кадрового та інтелектуального потенціалів, який визначає відношення суб'єкта господарювання до складного зовнішнього середовища, його взаємодію з економічними суб'єктами різних рівнів і дозволяє утворювати динамічно рівноважну цілісну систему, що самостійно визначає цілеспрямований рух у теперішньому та прогнозованому майбутньому.

Економічна стабільність – складне економічне поняття, яке визначає місце суб'єкта підприємництва як підсистеми у системі більш високого порядку (регіону, галузі, макрорівні). Ефективно функціонуюче за всім спектром своїх функцій підприємство як господарська система формує адекватний механізм «росту» алгоритмічної складності системи, що, у свою чергу, підвищує потенціал її самоорганізації, який розширює сферу економічної стабільності господарської системи [3].

Н. Кульбака схиляється до думки, що економічна стабільність – це рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, що забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення та стійкого економічного зростання з урахуванням впливу найважливіших зовнішніх факторів [9].

О. Сологуб [5] визначає економічну стабільність як врівноважений, збалансований стан економічних, фінансових і соціальних ресурсів підприємства, а також їх взаємозв'язків у межах виробничо-збутової системи, що забезпечує стабільні умови для її відтворення, у тому числі за наявності внутрішніх і зовнішніх несприятливих впливів, що досягається за допомогою здійснення спеціалізованого комплексу різнопланових фінансово-економічних і організаційних заходів з алгоритмом відповідних дій.

На думку В. Ячменьової [6], економічна стабільність – це результуюча характеристика, а її показником виступає рівень економічної стабільності.

Дослідники Н. Шпак і М. Романишин [1] розглядають економічну стабільність підприємства під кутом зору його здатності в умовах прояву дестабілізаційних чинників бізнес-середовища

ефективно здійснювати виробничо-господарську діяльність, формувати якісний стратегічний потенціал, підтримувати заданий рівень конкурентоспроможності та результативності у довгостроковій перспективі з економічною вигодою та фінансовою незалежністю для підприємства.

Огляд економічної літератури виявив розбіжності у визначенні сутності категорії економічної стабільності. У деяких літературних джерелах стабільність ототожнюють зі стійкістю, сталістю, здатністю певної системи функціонувати у стані рівноваги, не змінюючи своєї структури.

Ряд учених доводить [10-14], що стабільність ґрунтується на нестійкій рівновазі між системоутворювальними та системозмінними процесами. З огляду на це важливою властивістю системи має бути пристосування до різних ситуацій. З цих причин категорію «економічна стабільність» найчастіше характеризують через категорію «економічна стійкість» і навпаки. Як зазначено, основними характеристиками стабільності є частота прояву певного явища, а стійкості – рівновага. У комплексі «...стійкість та стабільність є взаємозалежними категоріями, що спроможні забезпечити ефективність функціонування певного об'єкта» [14]. Стійкість виступає ознакою «життєздатності» підприємства.

Козловський С. В. вказує на те, що економічна стійкість системи – це здатність економічної системи після деякого збурення (зміни параметрів економічної системи, її показників) швидко повертатися у стан не гірший попереднього, зберігати свій стан як завгодно довго, а також поліпшувати свій стан до величини збурення за умови позитивної зміни економічних параметрів системи [15]. Тобто, стійкість – це не лише здатність, яка певною мірою нейтралізує негативні впливи макросередовища, а й ознака ефективного менеджменту.

Тому для результативного управління економічною системою варто дослідити основні її складові та виявити закономірності для того, щоб методи управління були правильно обраними і, відповідно, дієвими.

Російські науковці вважають, що, незважаючи на велику кількість чинників, економічну стійкість підприємства визначають три основних:

1. Економічне зростання як визначальний чинник;
2. Економічна рівновага (стан зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, яке є підтвердженням нормального функціонування всіх підсистем підприємства);
3. Рівень менеджменту, який забезпечує гармонійний розвиток підприємства в процесі функціонування.

Відповідно до цього, концепція економічної стійкості полягає в максимальному значенні росту економіки (в тому числі підприємства) за мінімального відхилення економічної системи (підприємства) від стану рівноваги.

Схожим є визначення Є.В. Корчагіної, де економічна стійкість – це здатність системи (підприємства, організації) зберігати визначений (швидше встановлений) рівень досягнення цілей в умовах динамічних трансформацій в бізнес-середовищі [16].

Висновки. Враховуючи сучасні наукові погляди вітчизняних та зарубіжних вчених щодо сутності категорії «економічна стабільність підприємства», доцільно визначити дану категорію в таких спосіб: «Економічна стабільність підприємства – це врівноважений стан економічних показників у певному інтервалі часу та в межах значення показника, перетнувши який може наступити порушення рівноваги економічної діяльності підприємства» [17].

Таким чином, у даній статті визначено поняття категорій «стабільність» та «економічна стабільність підприємства», яке дає змогу чітко розуміти сутність вищезгаданих понять і трактувати саме в тому розумінні, який описує нинішній розвиток економіки України.

Список використаних джерел

1. Романишин М.І. Економічна стабільність підприємства: сутність та її складові / Н.О. Шпак, М.І. Романишин // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: Зб. наук.-техн. пр. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.10. – С. 248-253.
2. Шубровська О.В. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубровська // Економіка України. – 2005. – № 1. – С. 36-42.

3. Любченко Н.Л. Механізм забезпечення економічної стабільності промислових підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності) / Н.Л. Любченко. – Хмельницький, 2010. – 22 с.

4. Дмитриев И.А. Оценка экономической стабильности предприятия / И.А. Дмитриев, А.Н. Сологуб // Вісн. Нац. техн. ун-ту «Харківський політехнічний інститут»: Зб. наук. праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – 2007. – № 7. – С. 20-29.

5. Сологуб О. М. Забезпечення економічної стабільності підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / О.М. Сологуб. – К.: МОН, молоді та спорту Укр. ПВНЗ «Європейський ун-т», 2012. – 20 с.

6. Ячменьова В.М. Економічна стабільність: сутність та форми вияву / В.М. Ячменьова // Економіка. Менеджмент. Підприємство. – 2012. – № 24 (II). – С. 94-99.

7. Шандова Н.В. Управління процесами розвитку підприємств машинобудування / Н.В. Шандова // Економічний простір. – 2009. – № 21. – С. 276-282.

8. Зеткина О.В. Об управлении устойчивостью предприятия / О.В. Зеткина – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.conif.boom.ru/third/section3.htm>.

9. Кульбака Н.А. Оценки экономической устойчивости предприятия / Н.А. Кульбака – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2002/fem/kulbaka/diss.htm>.

10. Барановский А. Экономическая безопасность предприятия / А. Барановский // Финансовая Украина. – 1995. – № 94. – С. 11-15.

11. Колодізев О.М. Дослідження сутності та змісту економічної стійкості підприємства / О.М. Колодізев, К.М. Нужний // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. – Вып. 78. – К.: Техніка, 2007. – С. 238-243.

12. Попов К.П. Проблемы рисков в системе экономической безопасности предприятия / К.П. Попов // Економіка. Менеджмент.

Підприємництво: Зб. наук. праць Східноукраїнського державного університету. – Вип. 3. – 2000. – С. 89-91.

13. Економічна енциклопедія: у 3 т. / За ред. С.В. Мочерного, Л.М. Вороновича. – К.: Академія, 2000. – Т. 1. – 864 с. – Т. 2. – 2001. – 848 с. – Т. 3. – 2002. – 952 с.

14. Рахнянська О.П. Економічна стійкість підприємства / О.П. Рахнянська. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_2/Rahnanska_209.htm. Отримано 26.03.2013.

15. Козловський С. В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю: реферат монографії / С. В. Козловський. – Вінницький національний аграрний університет. – Рукопис. – 2012. – С. 6. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.kdpu-nt.gov.ua/work/upravl%D1%96nnya-suchasnimi-ekonom%D1%96chnimi-sistemami-%D1%97kh-rozvitkom-tast%D1%96ik%D1%96styu>.

16. Корчагина Е.В. Проблемы конкурентоспособности в современной экономике / Е.В. Корчагина // Проблемы современной экономики. – № 3/4 (15/16). – 2005. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=820>. – С. 3.

17. Перетятко А.В. Етимологія категорії «Економічна стабільність підприємства» / А.В. Перетятко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.eprints.kname.edu.ua/32808/1/203-212%20Перетятко%20AB.pdf

Аннотация. Экономическая стабильность всегда была и остается приоритетной целью субъектов рыночной экономики и задачей экономистов-ученых по ее достижению и сохранению. Однако ввиду цикличности экономической системы и факторов, постоянно взаимодействующих на рынке, достичь ее не так легко, а еще труднее удержать.

Процесс формирования стратегии обеспечения экономической стабильности предприятия в перспективе поможет избежать негативных воздействий со стороны финансовых кризисов, экономических рисков, разбалансированности экономической, политической, социальной сфер. Однако выбор стратегии и формирования защиты невозможен без детального изучения экономической категории «стабильности» и ее составляющих.

Ключевые слова: стабильность, устойчивость, надежность, равновесие, устойчивость, экономическая стабильность, экономическая устойчивость.